

[Kristen Amby.]

Videnskab og Teknik kan ogsaa smaa Nationer bringe noget værdifuldt, fordi det paa disse Omraader er den enkelte, den store Personlighed, der lyser op og faar Betydning."

Det er Ord, som enhver, hvem Kulturrens Tarv ligger paa Sinde, kan billige og undersøkrive. Som udtrykkelig Begrundelse for, at det lille Land har Mulighed for at hævde sig kulturelt, aandeligt over for det store, altsaa som Begrundelse for, at der i Aandens Verden gælder en anden Størrelsesorden end den, der gælder i den ydre Verden, fremfører den højtærede Undervisningsminister i denne Tale fuldkommen rigtigt, at det er den enkelte, den store Personlighed, der lyser op og faar Betydning, som den højtærede Minister siger, altsaa den, hvem Kulturen bæres af.

Er denne Betragtning rigtig — og jeg deler den —, saa gælder det for et lille Land om, naar det staar i en Kulturkamp — og det staar altid i en saadan Kulturkamp —, men særlig under de Forhold, hvorunder vi nu lever, gælder det om at give Vækstbetingelser og rimelige Arbejdsvilkaar for den enkelte, som Ministeren her taler om: den store Personlighed. Nu gaar jeg ud fra som en naturlig Ting, at det, Ministeren tænker paa, er ikke Geniet, Undtagelsen. Ganske vist maa Geniet ogsaa have Vækstbetingelser — havde der ikke været kærlige Mennesker i Danmark i Begyndelsen af sidste Aarhundrede, havde Geniet H. C. Andersen næppe faaet Lov til at udfolde sig, men der blev givet ham Vækstbetingelser, selv om hans Start var nok saa ringe —, men man kan om Geniet sige, at det altid vil vide at sprænge Baand og at overvinde Hindringer, det er ligesom baaret af en indre Drift. Jeg gaar ud fra, at det simpelt hen er Aandsarbejderne i Videnskabens og Kulturrens Tjeneste overhovedet, Ministeren tænker paa; han mener, at det Arbejde ikke kan gøres, medmindre en enkelt tager fat paa Problemerne uden at skele til højre og venstre og arbejder videnskabeligt selvstændigt med dem og derigennem former sin egen Personlighed og samtidig er med til at forme mange andre Menneskers Anskuelser, Meninger og Personlighed.

Jeg gaar altsaa ud fra, at jeg har Ret til at forstaa Ordene saadan, men saa indebærer disse Ord efter min Anskuelse ogsaa en Forpligtelse. Det forekommer mig imidlertid, at de Kaar, man giver vore Aandsarbejdere — og det er saamænd ikke af ond Vilje, det skyldes maaske ofte blot en vis Tankeløshed —, slet ikke staar i noget

rimeligt Forhold til den Betydning, man med Rette tillægger deres Værdi for vor Kultur overhovedet.

Maa jeg først nævne de unge Videnskabsmænds Kaar. For nogle Aar siden fremførte jeg i denne Sal et grelt Eksempel paa, hvordan vore unge videnskabelige Geologers Kaar var, men ogsaa i Dag kan noget tilsvarende fremføres. Jeg skal bare ganske kort nævne, hvad der i den allerseneste Tid, det sidste halve Aar, har foreligget i saa Henseende.

For nylig afholdtes en Doktordisputats ved Københavns Universitet, og det blev ved den Løjlighed oplyst, at vedkommende, der disputerede for Graden, cand. mag. Christensen, som blev Dr. phil., havde brugt 7 Aar til at skrive sin Afhandling, og Professor Arup, der var Opponent, sagde meget à propos: Maaske det i vore Dage havde været bedre at anvende de Penge, De ogsaa har anvendt — nemlig ca. 10 000 Kr. —, paa en lille Bondegaard end paa det Arbejde, De har gjort. Jeg maa gaa ud fra, at naar Ordene lød saadan, er det, fordi Professoren har følt det skrigende Misforhold mellem Indsats og Belønning. Den 23. Oktober blev Lektor Hermann Dr. phil. Sammen med den almindelige Tak til Universitetet, som Præces plejer at fremføre ved Handlingens Slutning, sagde han — jeg maa have Lov til at citere efter „Berlingske Tidendes“ Referat —:

„Personligt har jeg været begunstiget under Udarbejdelsen af dette Arbejde, men i Almindelighed gælder det, at Arbejdsvilkaarene for den unge Videnskab er yderst ringe. Der burde ydes større Støtte fra Offentlighedens Side. Og Mynighedernes Holdning, naar man beder om Orlov af videnskabelige Grunde, er saadan, at man ikke ønsker at komme igen!“

Jeg nævner videre som Eksempel paa de Kaar, unge Videnskabsmænd har, en ung cand. mag., som fik Eksamen i 1932. Et halvt Aars Tid efter bestod han den pædagogiske Prøve med særdeles gode Karakterer og underviste derefter som Vikar rundt omkring i forskellige Skoler. Samtidig arbejdede han med videnskabelige Problemer og blev Doktor, saa vidt jeg erindrer i 1937 eller 1938. Han har flere Gange søgt Embede i den offentlige Skole, men har ikke kunnet faa det. Nu er han altsaa en Mand over Midten af Trediverne. Saa kan man sige: Ja, men som Videnskabsmand er han maaske ikke egnet til at undervise. Jeg skal dertil bemærke, at det sidste Vidnesbyrd, han har faaet — det er fra 1939, og det er fra en af vore allerfineste